

Til Norges Bank

19.12.2024

**Tilrådning om å utelukke
Paz Retail and Energy Ltd
fra Statens pensjonsfond utland**

Sammendrag

Etikkrådet anbefaler å utelukke selskapet Paz Retail and Energy Ltd (Paz) fra Statens pensjonsfond utland (SPU) på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner.

Paz er et israelsk selskap som driver bensinstasjoner. Selskapet er børsnotert i Tel Aviv. Ved utgangen av juni 2024 eide SPU aksjer for 58,6 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,57 prosent i selskapet.

Paz eier og driver bensinstasjoner i ni israelske bosettinger på Vestbredden og forsyner på den måten bosettingene med drivstoff. Flere av disse bosettingene er anlagt langt inne på det okkuperte området og er forbundet til Israel med egne veianlegg.

Ved å drive infrastruktur for leveranse av drivstoff til israelske bosettinger medvirker Paz til at bosettingene opprettholdes. Bosettingene er etablert i strid med folkeretten, og deres opprettholdelse utgjør et pågående folkerettsbrudd. Etikkrådet anser derfor at Paz medvirker til folkerettsbrudd på en måte som gir grunnlag for å anbefale at selskapet utelukkes fra SPU.

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Hva rådet har tatt stilling til	1
1.2	Kilder	1
2	Bakgrunn	2
2.1	Israelske bosettinger på Vestbredden	2
2.2	Lovmessigheten av okkupasjonen av Vestbredden og bosettingene	2
2.3	Humanitære konsekvenser av bosettingene	5
2.4	Okkupantmaktens plikter og rettigheter	8
2.5	Tidligere utelukkelse fra SPU av selskaper knyttet til Vestbredden	8
3	Paz' virksomhet	9
4	Informasjon fra selskapet	9
5	Etikkrådets vurdering	9
6	Tilrådning	11

1 Innledning

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland (SPU) har vurdert fondets investeringer i Paz Retail and Energy Ltd¹ (Paz) opp mot retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU (retningslinjene).²

Ved utgangen av juni 2024 eide SPU aksjer for 58,6 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,57 prosent i selskapet.

Paz er et israelsk energiselskap som bl.a. distribuerer drivstoff og driver bensinstasjoner. Selskapet er børsnotert i Tel Aviv.

1.1 Hva rådet har tatt stilling til

Etikkrådet har vurdert om det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner etter retningslinjenes § 4 bokstav b:

*Observasjon eller utelukkelse kan besluttet for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for:
[...] alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner*

Bakgrunnen for saken er at Paz har et nettverk av bensinstasjoner som forsyner israelske bosettinger på Vestbredden med drivstoff.

1.2 Kilder

Informasjon om Paz' virksomhet er hentet fra selskapets nettside. Når det gjelder den folkerettslige statusen til områdene, har Etikkrådet lagt til grunn uttalelser fra ulike FN-organer og Den internasjonale domstolen i Haag. Alle kilder er oppgitt i fotnoter.

1 Issuer ID: 7766353.

2 Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland>.

2 Bakgrunn

2.1 Israelske bosettinger på Vestbredden

Vestbredden betegner et landområde som ligger vest for Jordanelven og øst for demarkasjonslinjen fra 1949. Territoriet ble okkupert av Israel under seksdagerskrigen i 1967. Området var før dette okkupert av Jordan. Etter Oslo-avtalen ble myndighet for deler av Vestbredden, de såkalte A- og B-områdene, overført til palestinske selvstyremyndigheter. En stor del av Vestbredden er betegnet som område C og er fortsatt under israelsk sivil og militær myndighet. Paz driver blant annet bensinstasjoner i ni israelske bosettinger i område C og i Øst-Jerusalem.

Det er rapportert at det i dag bor over en halv million israelere i bosettinger i område C, i tillegg til de som bor i Øst-Jerusalem.³ Israels nåværende regjering har ambisjon om å øke antallet ytterligere.⁴ I 2022 utgjorde den palestinske befolkningen på Vestbredden om lag 3,2 millioner, hvorav om lag 300 000 bor i område C.⁵

2.2 Lovmessigheten av okkupasjonen av Vestbredden og bosettingene

Rådgivende uttalelse fra Den internasjonale domstolen i Haag (ICJ)

I 2022 ba FNs generalforsamling ICJ vurdere de folkerettslige konsekvensene av den israelske okkupasjonen av de palestinske områdene, herunder også spørsmålet om den israelske okkupasjonen i seg selv må anses å være i strid med folkeretten. Generalforsamlingen uttrykte i den forbindelse sterk bekymring for menneskerettighetssituasjonen i de okkuperte områdene.⁶

Den 19. juli i år kom ICJ med sin uttalelse hvor den blant annet fastslår at Israels okkupasjon av palestinske områder er å anse som brudd på reglene om

³ Times of Israel, 12. feb. 2024: *West Bank settler population grew by nearly 3% in 2023*: <https://www.timesofisrael.com/west-bank-settler-population-grew-by-nearly-3-in-2023-report/>.

⁴ *Israel approves plans for 3,400 new homes in West Bank settlements*, BBC, 6. mars 2024: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68490034>.

⁵ Palestinian Central Bureau of Statistics: https://www.pcbs.gov.ps/portals/_pcbs/PressRelease/Press_En_InterPopDay2022E.pdf.

⁶ ICJ, Request for Advisory Opinion, 30. Desember 2022: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20230117-REQ-01-00-EN.pdf>.

maktbruk samt på palestinernes rett til selvbestemmelse, og at okkupasjonen følgelig er ulovlig.⁷

Domstolen fastholder videre at Israels bosettingspolitikk og den måten Israel bruker naturressursene i områdene på, er i strid med folkeretten. Domstolen viser til at utvidelsen av Israels bosettinger på Vestbredden og i Øst-Jerusalem innebærer konfiskering eller rekvisisjon av store landområder med tilhørende naturressurser. Domstolen mener at Israels bruk av naturressursene i det okkuperte palestinske området, herunder omfordeling av en stor del av ressursene til sin egen befolkning, og manglende sikring av vann i tilstrekkelig mengde og kvalitet til det palestinske folket er i strid med landets folkerettslige forpliktelser. Ifølge domstolen er det ikke bare den omfattende konfiskeringen av landområder og naturressurser som fratar lokalbefolkningen deres livsgrunnlag og har fordrevet dem, men det ble også vist til at israelske militære styrker har iverksatt tiltak som forsterket presset på den palestinske befolkningen til å forlate bestemte områder. Domstolen finner at karakteren av Israels handlinger tilsier at tiltakene ikke er midlertidige, og derfor ikke kan anses som lovlige evakueringer etter den fjerde Genève-konvensjonen. Konklusjonen domstolen trekker, er at Israels politikk og praksis må anses å være i strid med forbudet mot tvangsforflytning etter artikkel 49 i den fjerde Genève-konvensjonen.

Domstolen konkluderer videre med at restriksjonene som Israel pålegger palestinerne på Vestbredden og i Øst-Jerusalem, utgjør systematisk diskriminering på grunnlag av rase, religion eller etnisk opprinnelse, i strid med artikkel 2 og 3 i FN-konvensjonen mot rasediskriminering (CERD).⁸

Fjerde Genèvekonvensjon

Vurderingen av lovmessigheten av de israelske bosettingene på Vestbredden tar utgangspunkt i 4. Genèvekonvensjon om beskyttelse av sivile i krigstid. Konvensjonen fastsetter blant annet hvilke plikter og rettigheter en okkuperende stat har på et okkupert territorium. Konvensjonen trådte i kraft i 1950, og Israel tiltrådte den uten reservasjoner i 1951.

Hvem konvensjonen skal beskytte, fremgår av dens artikkel 4: *«Beskyttet av denne konvensjon er personer som i tilfelle av konflikt eller okkupasjon, på et hvilket som*

⁷ Den internasjonale domstolens rådgivende uttalelse 19. Juli 2024 avsnitt 261: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20240719-adv-01-00-en.pdf>.

⁸ Den internasjonale domstolens rådgivende uttalelse 19. Juli 2024 avsnittene 213, 222 og 229: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20240719-adv-01-00-en.pdf>

helst tidspunkt og på hvilken som helst måte er i hendene på en av partene i konflikten eller en okkupasjonsmakt hvis borgere de ikke er. [...]»

Lovmessigheten av bosettingene kan vurderes opp mot konvensjonens forbud for den okkuperende stat mot å flytte deler av egen befolkning til et område som den okkuperer. I konvensjonens artikkel 49 (6) heter det: «*Okkupasjonsmakten kan ikke deportere eller flytte en del av sin egen sivilbefolkning til det område som den okkuperer.*» Bestemmelsens formål er å hindre okkupasjonsmakten i å innlemme okkuperte områder samt å beskytte lokalbefolkningen mot forverring av sin økonomiske situasjon og andre overgrep.⁹ Brudd på dette anses å være et grovt brudd på 4. Genève-konvensjon¹⁰ og en krigsforbrytelse etter Roma-vedtektene.¹¹

Etter seksdagerskrigen reservert Israel seg fra å være rettslig forpliktet til å følge alle konvensjonens bestemmelser med henvisning til at Vestbredden allerede hadde vært okkupert av Jordan før området ble okkupert av Israel. Denne reservasjonen ble tilbakevist av andre stater og av FN, men hadde likevel som følge at Israel blant annet tillot bygging av bosettinger i de okkuperte områdene. I 2004 fastslo israelsk høyesterett at 4. Genèvekonvensjon fullt ut gjelder på de okkuperte områdene, og at bygging av bosettinger på disse er ulovlig, men at forbudet kun gjelder etablering av nye bosettinger, ikke utvidelse av eksisterende.

Internasjonale organers syn

Det er internasjonalt bred enighet om at de israelske bosettingene på Vestbredden er folkerettsstridige. Dette har også vært utgangspunktet for flere tidligere anbefalinger fra Etikkrådet om utelukkelse av selskaper.

FNs Sikkerhetsråd

FNs Sikkerhetsråd har vedtatt en rekke resolusjoner vedrørende bosettingene. Sikkerhetsrådsresolusjon 465, som ble enstemmig vedtatt 1. mars 1980, slår blant annet fast at Israels politikk og praksis med å bygge bosettinger på okkupert område er uten lovhjemmel og utgjør et graverende brudd («*constitute a flagrant violation*») på 4. Genèvekonvensjon.¹² Dette er senest gjentatt i resolusjon 2334 fra 2016:

⁹ Den Internasjonale Røde Kors Komiteen, kommentarutgave til 4. Genèvekonvensjon, artikkel 49, (1958) side 283.

¹⁰ Første tilleggsprotokoll av 1977 til de fire Genève-konvensjonene, artikkel 85 (4) a).

¹¹ Roma Statuttene for den internasjonale straffedomstolen av 1998, artikkel 8 (2) (b) viii.

¹² Sikkerhetsrådets resolusjon 465:

<https://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/5AA254A1C8F8B1CB852560E50075D7D5>.

*[...] the establishment by Israel of settlements in the Palestinian territory occupied since 1967, including East Jerusalem, has no legal validity and constitutes a flagrant violation under international law and a major obstacle to the achievement of the two-State solution and a just, lasting and comprehensive peace; [...]*¹³

Norges syn

Norges offisielle syn på bosettingene har alltid vært at disse er folkerettsstridige. Dette er forankret i resolusjonene fra FNs sikkerhetsråd og vurderinger fra ICJ. Norges partsinnlegg foran den internasjonale domstolen i Haag i februar i 2024 ga uttrykk for dette.¹⁴ Regjeringen gjentok det også bl.a. i en pressemelding i mars i år.¹⁵

Israels syn

I Israel har ulike statsmakter en noe ulik oppfatning av bosettingenes lovmessighet. Israelsk UD hevder bosettingene ikke er ulovlige, og at påstander om dette er politisk motivert. Israelsk UD viser bl.a. til at flyttingen av israelere til bosettingene skjer frivillig, og at bosettingene ikke fortrenger annen befolkning i området. Israel viser også til at flere av bosettingene er etablert på steder hvor det i historisk tid har vært jødiske samfunn.¹⁶ Som nevnt over har den nåværende israelske regjeringen planer om etablering av nye bosettinger, mens israelsk høyesterett i stor grad forholder seg til at bosettingene strider mot den fjerde Genève-konvensjonen.

2.3 Humanitære konsekvenser av bosettingene

I tidligere tilrådninger har Etikkrådet bl.a. vist til uttalelser fra FNs organ OCHA,¹⁷ som gjentatte ganger har påpekt hvordan bosettingene og deres tilhørende

¹³ Sikkerhetsrådets resolusjon 2334: <https://www.un.org/webcast/pdfs/SRES2334-2016.pdf>.

¹⁴ Norway's statement to the Court, ICJ, Public Proceedings, Verbatim, 23. februar 2023 side 21
<https://icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20240223-ora-01-00-bi.pdf>.

¹⁵ UDs pressemelding 14. mars 2024:
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-frarader-handel-og-naringsvirksomhet-med-israelske-bosettinger/id3028680/>.

¹⁶ Israeli Settlements and International Law, Israel Ministry of Foreign Affairs:
<https://www.gov.il/en/pages/israeli-settlement-and-international-law>.

¹⁷ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs:
<https://www.unocha.org/>.

infrastruktur har en negativ påvirkning på sosiale og økonomiske forhold for befolkningen i det okkuperte området.¹⁸ I 2023 var det rapportert om flere hundre veisperringer og kontrollposter som hindret ferdsel og tilgang til bl.a. jordbruksområder.¹⁹ En stor del av disse tiltakene er etablert for å beskytte de israelske bosettingene. Tidligere har OCHA dokumentert hvordan utvidelsen av israelske bosettinger på Vestbredden har hindret den palestinske befolkningens tilgang til knappe vannressurser.²⁰

Begrepet *settler violence* brukes om vold som israelske bosettere på Vestbredden utøver mot den palestinske befolkningen. Den 19. juni 2024 presenterte FNs uavhengige undersøkelseskommisjon en rapport om Israel-Hamas-krigen for FNs menneskerettighetsråd. Rapporten var FNs første grundige undersøkelse av konflikten og dekket hovedsakelig perioden fra 7. oktober til 31. desember 2023.²¹ Rapporten omtaler primært Hamas' terrorangrep mot Israel i 2023 og den påfølgende krigen i Gaza, men berører også forholdene på Vestbredden og i Øst-Jerusalem. Rapporten omtaler at det har skjedd en økning i *settler violence* på palestinske lokalsamfunn etter 7. oktober 2023. Det kommer fram at antallet drepte på Vestbredden fra 7. oktober til 31. desember 2023 oversteg alle årlige rapporterte dødstall siden 2005. I perioden 7. oktober 2023 til 30. april 2024 ble 457 palestinere drept av israelske styrker og ti av bosettere på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem. Ifølge rapporten er det flere forhold som kan ha bidratt til den økte aggresjonen på Vestbredden, herunder at tusenvis av bosettere har blitt vervet til israelske sikkerhetsstyrker, at bosettere har blitt bevæpnet og mobilisert til militærtjeneste i egne bataljoner på Vestbredden, at det har blitt opprettet og bevæpnet militser i bosettingene, og at reglene for utstedelse av våpentillatelser i Israel er blitt liberalisert.

¹⁸ Se f.eks. Etikkrådets anbefaling fra 2021 om utelukkelse av selskapene Elco Ltd og Electra Ltd: <https://etikkradet.no/elco-ltd-og-electra-ltd/>.

¹⁹ *Movement and Access in the West Bank*, OCHA, August 2023: <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/fact-sheet-movement-and-access-west-bank-august-2023>.

²⁰ *The Humanitarian Impact of the Takeover of Palestinian Water Springs by Israel Settlers*, OCHA, mars 2012: https://www.ochaopt.org/sites/default/files/ocha_opt_springs_factSheet_march_2012_english.pdf.

²¹ Kommisjonens rapport til Menneskerettighetsrådet (A/HRC/56/26): <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.ohchr.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fdocuments%2Fhrbodies%2Fhrcouncil%2Fsessions-regular%2Fsession56%2Fa-hrc-56-26-auv.docx&wdOrigin=BROWSELINK>.

Likeså har OCHA rapportert at om lag 4000 palestinere ble fordrevet fra sine hjem på Vestbredden i 2023, hvorav over 1500 som følge av *settler violence* siden 7. oktober i fjor:

*At least 1,539 Palestinians were displaced during 2023, citing Israeli settlers' violence and shrinking access to grazing land as the main reasons, compared with 774 people in 2022. Of them, 1,208 (81 per cent) were displaced in the aftermath of 7 October, amid a significant increase in violence by Israeli settlers against Palestinians, including physical attacks and death threats. [...] At least fourteen Palestinian communities were completely displaced during 2023 and now stand empty. In some of these communities, Israeli forces demolished the remaining structures, including at least two schools.*²²

I februar i år avga FNs Høykommissær for menneskerettigheter en rapport om menneskerettighetssituasjonen i OPT. Rapporten omtaler bl.a. hvordan israelske myndigheter ikke gir tilstrekkelig rettsbeskyttelse til den palestinske befolkningen mot overgrep fra bosettere:

*The absence of accountability for settler violence is a key factor in the ongoing coercive environment, raising continued concerns about the forcible transfer of Palestinians. The lack of accountability is a manifestation of a dual system of criminal justice that has discriminatory effects on Palestinians. Policing and judicial bodies administered by the Israeli military in the Occupied Palestinian Territory for more than 56 years have steadily entrenched systematic patterns of violation of Palestinians' due process and fair trial rights. Israel, as the occupying Power, has adopted laws and policies enabling a discriminatory system of administering justice – based on grounds of race and religion – providing Jewish Israelis in the occupied West Bank with access to civilian-administered justice with greater human rights protections compared with the military justice administered to Palestinians.*²³

²² About 4,000 Palestinians displaced in the West Bank in 2023, OCHA, 24. Feb. 2024: <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/over-4000-palestinians-displaced-west-bank-2023>.

²³ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights: Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and in the occupied Syrian Golan, <https://un.org/unispal/document/israeli-settlements-in-the-occupied-palestinian-territory-including-east-jerusalem-and-in-the-occupied-syrian-golan/>.

2.4 Okkupantmaktens plikter og rettigheter

Okkupasjonsmakten har folkerettslige forpliktelser som setter rammer for hvordan okkupert område skal forvaltes.²⁴ Okkupasjonsmakten har kun en svært begrenset bruksrett til land og fast eiendom på okkupert område.²⁵ Det avgjørende er om infrastrukturen som okkupasjonsmakten bygger, er nødvendig av militære årsaker, eller alternativt om infrastrukturen bygges for å dekke grunnleggende behov hos den okkuperte befolkningen.²⁶ Anleggelse av infrastruktur på okkuperte områder som primært tjener næringsformål for okkupasjonsmakten eller har til hensikt å opprettholde ulovlige sivile bosettinger på okkupert område, uten at dette kommer den okkuperte befolkningen til gode, faller utenfor okkupasjonsmaktens bruksrett. Grunnleggende behov som forsyning av mat og medisiner til alle sivile i det okkuperte området, uavhengig av okkupasjonens og bosettingens lovlighet, skal likevel ivaretas.

I sin rådgivende uttalelse fra 2024 slo ICJ fast at det faktisk at okkupasjonen har vært langvarig, ikke fritar okkupasjonsmakten Israel fra sine plikter under okkupasjonsretten. Langvarig okkupasjon øker heller ikke okkupasjonsmaktens rettigheter over okkupert territorium.²⁷ En okkupasjonsmakt kan ikke gjennom langvarig okkupasjon tilegne seg økte rettigheter til å operere på eller regulere okkupert territorium. ICJ la også til grunn at Oslo-avtalene ikke kan forstås slik at de legger begrensninger på Israels forpliktelser etter folkeretten.²⁸

2.5 Tidligere utelukkelse fra SPU av selskaper knyttet til Vestbredden

Etter anbefaling fra Etikkrådet er flere selskaper utelukket fra SPU på bakgrunn av virksomhet knyttet til israelske bosettinger på Vestbredden.²⁹ Dette har blant

²⁴ 4. Haag-reglement av 1907 artiklene 42-56. Reglene anses for å være sedvanerett og binder derfor alle stater.

²⁵ 4. Haag-reglement av 1907 artikkel 55.

²⁶ Den Internasjonale Røde Kors Komiteen, kommentarutgave til 4. Genèvekonvensjon, artikkel 49, (1958) side 283.

²⁷ Fotnote 7, para 108.

²⁸ Fotnote 7, para 102: «For all these reasons, the Court considers that the Oslo Accords cannot be understood to detract from Israel's obligations under the pertinent rules of international law applicable in the Occupied Palestinian Territory.»

²⁹ F.eks. Etikkrådets anbefaling om utelukkelse av selskapene Elco Ltd og Electra Ltd (2021): <https://etikkradet.no/elco-ltd-og-electra-ltd/> og Etikkrådets anbefaling om

annet dreid seg om entreprenørselskaper som bygger bosettinger og veianlegg i tilknytning til slike, og selskap som leverer kritisk infrastruktur i form av telekommunikasjon til bosettingene.

I tidligere saker har Etikkrådet blant annet lagt vekt på om selskapenes aktivitet har betydning for at normbruddet skal kunne finne sted, og sannsynligheten for at selskapenes aktivitet eller tilknytning som kan danne grunnlag for utelukkelse, vil vedvare. Rådet har lagt vekt på om selskapenes bidrag er sporadiske eller om de har en permanent tilstedeværelse i det okkuperte området, samt om selskapene produserer og selger rent generiske produkter, eller om det er produkter eller tjenester som er spesielt tilpasset bruk i området.

3 Paz' virksomhet

Selskapet opplyser på sine nettsider at det driver bensinstasjoner i bosettingene *Alfei Menashe, Argaman, Ariel, Beit El, Karnei Shomron, Kiryat Arba, Ma'ale Adumim, Mishor Adumim* og *Ofra* på Vestbredden. I tillegg driver selskapet flere bensinstasjoner i Øst-Jerusalem.³⁰

4 Informasjon fra selskapet

Etikkrådet har skrevet til Paz og bedt om informasjon om dets virksomhet på Vestbredden.³¹ Selskapet har ikke besvart Etikkrådets henvendelse.

Videre har Paz blokkert sin nettside for tilgang fra utlandet, slik at selskapsinformasjon i form av årsmeldinger etc. er blitt mindre tilgjengelig. Dette er likevel mulig å omgå ved bruk av VPN-løsninger for internettilgang.

Paz er forelagt et utkast til denne tilrådommen og invitert til å gi eventuelle merknader.³² Heller ikke dette har selskapet besvart.

5 Etikkrådets vurdering

Etikkrådet har tidligere vurdert SPUs investering i flere selskaper med virksomhet på Vestbredden. Utgangspunktet har alltid vært at de israelske bosettingene på

utelukkelse av Bezeq Corp Ltd (2024): <https://etikkradet.no/bezeq-the-israeli-telecommunication-corp-ltd/>

³⁰ Selskapets nettside: <https://www.paz.co.il/service-locator>

³¹ Brev fra Etikkrådet til Paz Retail and Energy Ltd, 24. sept. 2024.

³² Brev fra Etikkrådet til Paz Retail and Energy Ltd, 29. oktober 2024.

Vestbredden er folkerettsstridige. Dette synet ligger fast. I 2024 har ICJ slått fast at selve okkupasjonen er å anse som folkerettsstridig, og har fastholdt at bosettingene er et sentralt virkemiddel for å forlenge og sementere okkupasjonen. Det er videre klart for rådet at de israelske bosettingene både direkte og indirekte påfører den palestinske befolkningen på Vestbredden betydelig skade.

Over en halv million israelere er bosett i ulovlige bosettinger på Vestbredden og i Øst-Jerusalem. Alle former for varer og tjenester som tilbys i Israel, er i prinsippet også tilgjengelig for den israelske befolkningen i bosettinger. Et stort antall selskaper vil derfor kunne sies å ha en viss form for tilknytning til bosettingene, bl.a. ved at deres varer og tjenester er tilgjengelige eller benyttes der.

I tråd med praksis i tidligere saker legger Etikkrådet bl.a. vekt på om Paz' virksomhet har betydning for opprettholdelsen av bosettingene utover å dekke grunnleggende behov, og at selskapet har en permanent tilstedeværelse i området.

Paz eier og driver bensinstasjoner i ni israelske bosettinger på Vestbredden og forsyner på den måten bosettingene med drivstoff. Flere av disse bosettingene er anlagt langt inne på det okkuperte området og er forbundet til Israel med egne veianlegg. Bosettingene er avhengige av tilførsel av drivstoff for å kunne opprettholdes. Slik forsyning må derfor anses som kritisk infrastruktur for bosettingene.

Ved å drive infrastruktur for leveranse av drivstoff til israelske bosettinger, medvirker Paz til at bosettingene opprettholdes. Bosettingene er etablert i strid med folkeretten, og deres opprettholdelse utgjør et pågående folkerettsbrudd. Etikkrådet anser derfor at Paz medvirker til folkerettsbrudd på en måte som gir grunnlag for å anbefale at selskapet utelukkes fra SPU. Det er videre ingen indikasjoner på at Paz' virksomhet vil opphøre. Etikkrådet anser derfor at den framtidige risikoen for at selskapet medvirker til grove normbrudd, er uakseptabel.

På bakgrunn av det overstående anser Etikkrådet at Paz bør utelukkes fra SPUs investeringer.

6 Tilrådning

Etikkrådet anbefaler å utelukke Paz Retail and Energy Ltd fra Statens pensjonsfond utland.

Svein Richard
Brandtzæg
Leder

(Sign.)

Siv Helen Rygh
Torstensen

(Sign.)

Cecilie
Hellestveit

(Sign.)

Vigdis Vandvik

(Sign.)

Egil Matsen

(Sign.)